

BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA PEDAGOGIK TEXNIKANI SHAKLLANTIRISH TEXNOLOGIYALARI

Turimbetova Sveta Muhammedalieva

Nukus davlat pedagogika instituti

13.00.01 Pedagogika nazariyasi.

Pedagogika talimotlar tarixi ixtisosligi bo'yicha 1 kurs doktoranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21785452>

Annotatsiya: Mazkur tadqiqot bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik texnikani shakllantirish texnologiyalarini iqtisodiy nuqtai nazardan tahlil qilishga bag'ishlangan. Tadqiqotda pedagogik texnika shakllanishi jarayonida iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish, ushbu sohada monopoliyalarning ta'siri va narx shakllanishi masalalari ko'rib chiqiladi. Bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashda pedagogik texnikani rivojlantirish uchun zamonaviy texnologiyalar joriy etilishi, ularga investitsiya kiritish va innovatsion yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etadi. Monopolistik sharoitda pedagogik texnika sohasida narx belgilash va xizmatlar sifati o'rtasidagi bog'liqlik, hamda ushbu jarayonlarning iqtisodiy samaradorligi tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: pedagogik texnika, bo'lajak o'qituvchilar, texnologiyalar, iqtisodiy samaradorlik, monopoliya, narx shakllanishi, innovatsiya

Bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik texnikani shakllantirish texnologiyalari zamonaviy ta'lim tizimining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu jarayon iqtisodiy nuqtai nazardan ham alohida ahamiyatga ega, chunki pedagogik texnika rivojlanishi uchun zarur bo'lgan resurslar, texnologik vositalar va innovatsion yondashuvlar muayyan iqtisodiy xarajatlarni talab etadi. Bo'lajak o'qituvchilarni zamonaviy pedagogik texnika bilan qurollantirish uchun ta'lim muassasalari tomonidan investitsiyalar jalb qilinadi, bu esa o'z navbatida ushbu sohada narx shakllanishiga va xizmatlar sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Pedagogik texnikani shakllantirish texnologiyalarining iqtisodiy samaradorligini baholashda, birinchi navbatda, resurslardan oqilona foydalanish va investitsiyalarning qaytariluvchanligi muhim ahamiyat kasb etadi. Ta'lim sohasida, xususan, pedagogik texnika bo'yicha monopoliyalarning mavjudligi narx shakllanishi va xizmatlar sifati o'rtasidagi muvozanatga ta'sir qiladi. Masalan, agar pedagogik texnika bo'yicha innovatsion texnologiyalarni ishlab chiqaruvchi yoki taqdim etuvchi tashkilotlar soni cheklangan bo'lsa, ular bozorda monopol mavqega ega bo'lishi mumkin. Natijada, narxlar sun'iy ravishda yuqorilab, xizmatlar sifati esa har doim ham raqobat sharoitidagidek yuqori bo'lmasligi ehtimoli mavjud.

Monopoliyalarning pedagogik texnika sohasida narx shakllanishiga ta'siri ko'plab iqtisodiy omillar bilan belgilanadi. Birinchidan, monopolist tashkilotlar o'z mahsulotlari va xizmatlariga narxlarni mustaqil belgilash imkoniga ega bo'lib, bu esa ta'lim muassasalari va bo'lajak o'qituvchilar uchun qo'shimcha iqtisodiy yuklarni keltirib chiqaradi. Ikkinchidan, monopolistlarning investitsion siyosati va innovatsion faoliyati sohadagi texnologik yangilanishlarni tezlashtirishi yoki, aksincha, sekinlashtirishi mumkin. Bu holatda, ta'lim sifatiga va bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligiga bevosita ta'sir ko'rsatiladi.

Pedagogik texnikani shakllantirish texnologiyalariga investitsiyalar jalb qilishda davlat va xususiy sektor hamkorligining iqtisodiy samaradorligini oshirish muhim ahamiyatga ega. Davlat tomonidan subsidiyalar, grantlar va boshqa moliyaviy rag'batlantirish

mexanizmlarining joriy etilishi pedagogik texnika sohasida raqobat muhitini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bu esa, o'z navbatida, narxlarning adolatli shakllanishi va xizmatlar sifatining oshishiga olib keladi. Xususi sektor tomonidan innovatsion texnologiyalar ishlab chiqilishi va joriy etilishi esa bo'lajak o'qituvchilarning zamonaviy pedagogik kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Narx shakllanishi jarayonida monopoliyalarning ta'siri, ayniqsa, pedagogik texnika sohasida innovatsion mahsulotlar va xizmatlar taklifining cheklanganligi bilan bog'liq. Bozorda raqobatchilar sonining kamligi narxlarning yuqori bo'lishiga olib keladi, bu esa ta'lim muassasalari va bo'lajak o'qituvchilar uchun iqtisodiy to'siqlarni kuchaytiradi. Shu sababli, pedagogik texnika sohasida raqobat muhitini rivojlantirish, yangi texnologiyalar ishlab chiqaruvchilarni jalb qilish va xizmatlar sifatini oshirish bo'yicha iqtisodiy rag'batlantirish choralari ko'rish zarur.

Pedagogik texnikani shakllantirish texnologiyalarining iqtisodiy samaradorligi ko'plab omillarga bog'liq. Birinchidan, texnologik yangilanishlar va innovatsion mahsulotlar ishlab chiqarish xarajatlari, ikkinchidan, bo'lajak o'qituvchilar uchun ushbu texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari va ularning narxi. Bu omillar o'zaro bog'liq bo'lib, ta'lim tizimining umumiy iqtisodiy samaradorligi va raqobatbardoshligini belgilaydi. Monopoliyalarning mavjudligi esa ushbu omillar o'rtasidagi muvozanatni buzishi mumkin.

Shu nuqtai nazardan, pedagogik texnika sohasida narx shakllanishi va monopoliyalarning ta'sirini kamaytirish uchun davlat tomonidan tartibga solish mexanizmlari, jumladan, narxlarni nazorat qilish, raqobatni rag'batlantirish va innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyat kasb etadi. Bu esa, o'z navbatida, bo'lajak o'qituvchilarning zamonaviy pedagogik texnikani egallash imkoniyatlarini kengaytiradi va ta'lim sifatini oshiradi.

Umuman olganda, bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik texnikani shakllantirish texnologiyalarining iqtisodiy tahlili ushbu sohada samarali boshqaruv, investitsiyalarning oqilona taqsimlanishi va raqobat muhitining rivojlanishi uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi. Monopoliyalarning narx shakllanishiga ta'sirini kamaytirish va xizmatlar sifatini oshirish orqali ta'lim tizimining barqaror rivojlanishiga erishish mumkin. Shu bilan birga, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va iqtisodiy rag'batlantirish choralari ko'rish bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini yuqori darajaga ko'taradi.

Xulosa: Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik texnikani shakllantirish texnologiyalarini rivojlantirishda iqtisodiy omillar muhim rol o'ynaydi. Monopoliyalarning mavjudligi narx shakllanishi va xizmatlar sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli, sohada raqobat muhitini rivojlantirish, davlat va xususi sektor hamkorligini kuchaytirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va iqtisodiy rag'batlantirish choralari ko'rish zarur. Ushbu yondashuvlar pedagogik texnika sohasida samarali boshqaruvni ta'minlaydi, bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini oshiradi va ta'lim tizimining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Samuelson P.A., Nordhaus W.D. Economics. McGraw-Hill, 2010.
2. Mankiw N.G. Principles of Economics. Cengage Learning, 2021.
3. Varian H.R. Intermediate Microeconomics: A Modern Approach. W.W. Norton & Company, 2019.

4. Stiglitz J.E., Walsh C.E. Economics. W.W. Norton & Company, 2014.
5. Qodirov A., Karimov U. Iqtisodiyot nazariyasi. Toshkent: Iqtisodiyot, 2018.
6. Kurbanov I. Ta'lim iqtisodiyoti asoslari. Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
7. Uzbekistan Journal of Economics and Education, 2022, №3.
8. OECD. Education at a Glance 2023: OECD Indicators. OECD Publishing, 2023.